

„KÖNYÖRGŐK AZÉRT NAGYSÁGODNAK
MINT KEGYELMES ASSZONYOMNAK”

Bornemissza Anna erdélyi fejedelemasszonyhoz intézett kérelmek

(Forrásközlés)

I. Apafi Mihály erdélyi fejedelem feleségéhez, Bornemissza Annához¹ rendszeresen fordultak ügyes-bajos dolgaikkal mind a tisztviselők, mind a fejedelemség egyszerű lakosai. A kérvények közül jó néhány fennmaradt a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában.²

A fejedelemasszonyról közismert volt, hogy erős kézzel ellenőrizte a fejedelmi javakat, mind a bevételekről, mind a kiadásokról pontos számadásokat kért a tisztviselőktől. Ezek az uradalmi számadások bekerültek a gazdasági naplójába,³ amelynek köszönhetően pontosan tudjuk, mennyi pénzt vagy természetbeni juttatást adott ki a kezéből. A Bornemissza Annához intézett supplicatiókból⁴ ugyanakkor az is kiderül, hogy a fejedelemasszonyt bátran és rendszeresen keresték meg az alattvalói, ha támogatásra volt szükségük. Válaszaiban törekedett a méltányosságra, a fejedelmi gazdaság aktuális állapotának leginkább megfelelő adomány juttatására, amelynek kiadásáról a területileg illetékes uradalmak tisztviselőinek rendelkezett. Általában szerepel a kérelmekben a tisztviselő feljegyzése a kérték megadásáról.⁵ Néhány kérelemre maga a fejedelemasszony vezette fel a döntést. Bornemissza Anna mélyen hívő asszony volt, aki törődött a fejedelemség területén élő szegény emberekkel: Fogarason ispotályt is létesített, ahol gondoskodott az elesettek ellátásáról.⁶

A Lymbusban⁷ fennmaradt több mint 80 kérelem 1661–1678 között keletkezett. Ezek a kérések rendkívül különbözőek, ezt mutatja a közlésre szánt 13 supplicatio is. A

---

¹ Erdélyi fejedelemasszony 1661–1688 között

² Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, F 12. Erdélyi Országos Kormányhatósági Levéltárak, A Gyulafehérvári Káptalan Országos Levéltára, Lymbus. XI. csomó. 107/b. A forrásokat mikrofilmen tekintetem meg (X 38, 43593. tekercs).

³ I. Apafi Mihály fejedelem udvartartása: Bornemissza Anna gazdasági naplói (1667–1690). Szerk. Szádeczky Béla. Budapest, 1911.

⁴ supplicatio: nyilvános könyörgés

⁵ A kérelmek átírásánál a kérelmet, az erre adott választ, valamint a megadásról készült feljegyzést *-gal különíttem el.

⁶ Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltár, Fogarasi Református Egyházközség iratai, Fasc. XXXII. nr. 319.

⁷ Az állag a Gyulafehérvári Káptalan Országos Levéltárának irataiból a rendezés során kiemelt dokumentumokat, főként a fejedelmek levelezését, valamint a fejedelmi udvartartásra, igazgatásra vonatkozó iratokat tartalmazza.

kérelmek egy részét egyszerű emberek intézték Bornemissza Annához, akik között sok az olyan asszony, aki nyomorának enyhítése érdekében fordult a fejedelemasszonyhoz. Apafi nejéhez fohászkodott Dési Istvánné, aki télre ruhát és cipőt kért.

Váradai Istvánné pedig kérelmében arról panaszkodott a fejedelemasszonynak, hogy férje Lengyelországban raboskodik. II. Rákóczi György 1657-ben vezetett oda hadjáratot, amelynek során az erdélyi elit nagy része a krími tatárok fogságába esett vagy meghalt. Bornemissza Annának is meg kellett tapasztalnia férje hiányát, hiszen Apafi is több mint három évig raboskodik a Krímben.⁸ Váradai Istvánné élelmet kért Apafinétól.

Szintén ezért fordult a fejedelemasszonyhoz Fejérvári Jánosné is, mivel az ő férje az oszmánok közé állt, elhagyva őt és gyermekét, akivel így most nyomorognia kell.

Papp Jánosné is azért kért búzát, hogy el tudja látni a lánya után maradt árva unokáit. Vajda Péter pedig a lovait nem tudta etetni, ezért könyörgött szénáért és szalmáért.

A kérelmek egy másik csoportját alkotják az alkalmazottak supplicatiói. Ők a legtöbb esetben elmaradt praebendájuk és fizetésük kiadását kérik a fejedelemszszonytól. Az egyes alkalmazottak úgynevezett praebendát, vagyis napi ellátást (cipót, bort stb.) kaptak munkájukért. Emellett fizetés is járt nekik, amelyet pénzben és természetben kaptak meg, általában kántoronként.⁹

Bornemissza Anna értett a gazdálkodáshoz, erről tanúskodnak a levelei is, melyekben gyakorlati tanácsokat is adott ismerőseinek, rokonainak, tisztviselőinek, pl. a káposzta termesztéséhez. Az egyes uradalmakban ugyanakkor a dísznövények gondozását általában a kertészek végezték. A görgényi kertész arról tájékoztatta a fejedelemszszonyt, hogy a munkát már nem tudja egyedül ellátni, ezért a fia segít neki. Kérte, hogy neki is juttasson praebendát, mert ő nem tudja eltartani. Hajdú István szőlőpásztor, valamint a fehérvári kertész pedig azt jelezte, hogy nem kapott conventiót.¹⁰ Utóbbi arról is említést tett, hogy a munkavégzéshez ollóra is szüksége lenne. Szevesztreni András kocsis elmaradt conventiós búzájért könyörög, a Bandi Jacab kőműves után maradt árvák pedig édesapjuk munkabérének még ki nem fizetett részét kérik. Az utóbbi kérelemre adott válaszban a fejedelemszszony utasítja a számtartót az ellenőrzésre. Ebből látszik, hogy alaposan megnézték minden kifizetést, nem szerettek volna valamit duplán kiadni. Egy másik kocsis másnap tartandó lakodalmához kért és kapott különböző élelmiszereket.

Olyan szomorú sorsokkal is találkozhatunk, amelyenek Karabucz Tivadar és Droczo János kérelméből ismerhetők meg. A kérelmezők teljesen elszegényedtek, más földjén éltek, saját házuk sem volt, vagyonuk arra sem volt elegendő, hogy magukat és marháikat ellássák. Ebben kérték a fejedelemszszony segítségét, aki az élelmiszerek

---

⁸ Oborni Teréz: Erdély fejedelmei. Budapest, 2002. 170.

⁹ kántor: itt negyedév

¹⁰ conventio: szerződés, megállapodás, fizetés

mellett építőanyagot is a rendelkezésükre bocsátott. Baka Márton kereskedővel is engedékeny volt Bornemissza Anna, pedig ő maga is bevallotta kérelmében, hogy kénese¹¹ – amelynek árusítása fejedelmi monopólium volt – tulajdonított el.¹² Ez ki is derült, és a teljes szállítmányt lefoglalták, valamint bírságot is kiszabtak rá, amit azonban nem tudott megtéríteni, mert minden pénzén higanyt vett. Büntetése elengedését kérte és – természetesen – esküdözött, hogy ezután becsületes életet fog élni.

Bár a kérések is nagyon érdekesek, de ettől talán még fontosabb az, hogy milyen élethelyzet, történet bújik meg ezek mögött. A közölt források egy része ebbe is betekintést nyújt, még ha töredékesen is.¹³

FORRÁSOK

Bornemissza Anna fejedelemasszonyhoz intézett kérelmek

I. Elesettek kérelmei

1. sz.

Dési Istvánné kérelme (1665)

Dési Istvánnénak alázatos könyörgése Nag[yságo]dhoz mint irgalmas Keg[ye]l[me]s Asszonyához.

K[e]g[ye]lmes Asszonyom, az Nag[yságo]d Istenes szárnya alatt az elmúlt télre ruháztam vala, és egy kevés cipóbeli alamisnáját is veszem naponként (mikor el-esettségem engedi) Nag[yságo]d[na]k, de mivel Isten még az életben nyomorganom hagyja, kénszerítettém Nag[yságo]dot busítottani. Hogy telljességgel az hidegh megh ne vegyen, fejemre valót, s lábambelit ne nehesztelljen ismét Nag[yságo]d adatni; és ...¹⁴ egy süldőcskével meghsegélteni. Az Isten adgyon ezér annyit Nag[yság]tok[na]k s maradékjának érette.

N[agyságodtól mint] K[egyelmes Asszonyomtól] kegyelmes] v[álaszt] v[árok].

***

---

¹¹ kénese: higany

¹² A forrás alapján nem egyértelmű, hogy Baka Márton a fejedelmi udvar által a higany eladásával megbízott kereskedő volt-e, és ennek során a megvásárolt áru egy részét tulajdonította-e el, vagy eleve illegális vásárlás útján jutott-e a higanyhoz.

¹³ A források átírásánál a Gyulafehérvár város jegyzőkönyvei. Szerk. Kovács András. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 1998. átírási elvei alapján jártam el. <http://mek.niif.hu/02800/02844/02844.pdf> 2018. március 4.

¹⁴ bizonytalan olvasat

A fejérvári udvarbíró tsináltasson egy sarut neki, az számtartó is aggyon egy szajtot [!] neki. Fejérvár, 2. Novem[bris] 1665. A[nna] Bornemisza m[anu] p[ropri]a.¹⁵

***

Mivel saru nem vala, adott ő Keg[ye]lme egy szattyán csizmát, melyről adom ez írá-somat.

Dési Istvánné   m[anu] p[ropri]a.

2. sz.

Váradi Istvánné kérelme (1666)

1666. die 9. Novembris, Váradi Istvánné supplicatioja, rá való választétele A[s]zso-nyunk[na]k ő Nag[yság]ak

FejérVáratt nyomorgó Váradi Istvánné ügyefogyott, erőtelen szegény aszszony könyörögh N[a]g[yság]od[na]k mint K[e]g[ye]l[me]s Aszszonynak. K[e]g[ye]lmes Aszszonyom, kénszerítem¹⁶ N[a]g[yság]od[na]k jelentenem, az uram LengyelOr-szágba maradt, ki annak előtte gondot viselt rám. Annak utána is az erőtelen nyomorult ínség reám nehezdedvén, sok betegség, nyomorúságh vett környül, annyira, hogy magam táplálására telljességgel alkalmatlan vagyok. Naponké[n]t csak úgy nyomorgok, ha valamely Istenes ember vagy egy falat kenyeret nyújtja. Kihez képest folyamodván a N[a]g[yság]od k[e]g[ye]lmességéhez. Könyörgök annak okáért N[a]g[yság]od[na]k igen alázatosan, az Istent s az én nyomorult ügyefogyott, erőtlen állapotomot k[e]g[ye]lmesen meghtekintvén, méltóztatnék valami p[rae]bendácskát, czipót, s hétszámra bár csak egy ejtel¹⁷ kását rendeltetni s adatni. Ne halljak itt éhel [!] meg ilyen nyomorult állapotomban, hanem ami kevés napjai mégh életemnek hátra vadnak, a N[a]g[yság]od k[e]g[ye]lmessége által, azokat tölthetné[m] el csendesen, mivel nincs arra való erőm, hogy házanként kereshessem mindennapi kenyeremet. N[a]g[yság]odat az irgalmas-ságnak Istene megáldgya érette. N[agyság]odtól mint] K[egyelmes Asszonyomtól kegyelmes] v[álaszt] v[árok].

***

Az itt való számtartó, ha el ...¹⁸ adgyon napjába négy-négy czipót és egy hétre font tú-rót, avagy szajtot [!], egy véka kását adgyon három hónapra neki. Fejérvár, Die 9. No-vembris, Anno 1666. A[nna] Bornemisza m[anu] p[ropri]a.

***

Holt meg ez örögh asszony 2. Aprilis 1667.

---

¹⁵ saját kezűleg

¹⁶ az iraton pecsét van, így bizonytalan a szó vége

¹⁷ ejtel: régi úrmérték, kb. két deciliter

¹⁸ bizonytalan olvasat

3. sz.

Vajda Péter kérelme (1667)

Vajda Péter alázatosan könyörög N[a]g[yság]odnak

K[e]g[ye]lmes A[s]sz[onyom], nyilván lehet N[a]g[yság]odnak szegény legény voltom, lovaimat szénával, abrakkal nehezen tarthatom. Minek okáért N[a]g[yság]odnak alázatosan könyörgök, méltóztassék hozzám k[e]g[ye]lmessígit mutatni, az lovaim [!] az valami kevés szénát, abrakot rendelni, mivel K[e]g[ye]lmes A[s]sz[onyom] költséggel el nem győzőm. Alázatosan megsholgálom az N[a]g[yság]od k[e]g[ye]lmességét. N[agyságodtól mint] K[egyelmes Asszonyomtól kegyelmes] v[álaszt] v[árok].

***

Addasszan [!] az udvarbíró három köbbel abrakat s három szekér szannát. [!] Fogaras, die 3. Decembris 1667.¹⁹

***

A[nno] 1667. Die 4. Decembris levaltám²⁰ és sublicacio [!] szerint zabatt 3 köblett, melyről quetulam²¹ in Fagaras. Vajda Péter [!] m[anu] p[ropri]a.

4. sz.

Pap Jánosné kérelme (1668)

Pap Jánosnének alázatos supplicatioja Nag[yság]odhoz, mint K[e]g[ye]lmes Asszonyához.

Keg[ye]lmes Asszonyom, alázatosan kelletik jelentenem Nag[yság]od[na]k szegény ügyefogyott, erőtellen állapotomat vénségemhez képest. Egy megholt szegény leányomtól valami árva unokáim marattanak reám, kiket öreg erőtellen állapothoz képest különbe[n] nem táplálhatok, hanem a keresztyének[ne]k alamisnájával. Nag[yság]od[na]k alázatosan esedezem, egy vagy két köböl búzával keg[ye]lmesen segélyen meg, mellyért az árvák[na]k I[ste]ne Nag[yság]odat áldgya megh és búvséges jutalommal fizesse vissza az életh a mind a következők, szívből kívánom. N[a]g[yság]odtól mint Keg[ye]l[me]s Asszonyo[m]tól K[egyelmes] v[álaszt] várok.

***

Boer István adasson három véka búzát. Fogaras, 9. Martii 1668. A[nna] Bornemissza m[anu] p[ropri]a.

***

K[e]g[ye]lme[d] Bán Gergely ur[am] adgyon ezen szegény As[s]z[oy]nna[k] három véka búzát az ő Nag[yság]a parancsollattya szerint. In Fog[aras], die 11. Martii 1668. Boer István m[anu] p[ropri]a.

¹⁹ Bornemissza Anna autográf feljegyzése

²⁰ levo: emel, támogat

²¹ quietal: nyugtát ad

Én, Fogarasba[n] lakó Christoph deák. Asszonyunk ő Nag[yság]a paranczolattja szerént adta megh Bán Gergely uram Pap Jánosnének az három ...²² véka búzát, az melyet írtam fide mea mediante.²³ Christoph deák m[anu] p[ropri]a.

5. sz.

Fejérvári Jánosné kérelme (1668)

Fejérvári Jánosnének, szegény megnyomorodott, gyámoltalan, árva asszonynek aláza-
tos könyörgése N[a]g[yságo]dhoz mint K[e]g[ye]lmes Asszonyához. Már K[e]g[ye]l-
mes Asszonyo[m] szintén esztendeje, hogy az én uram engemet elhagyván az pogányok
közi ment, és ugyan törökké lett, és engemet szegény árvát egy gyermekkel együtt
nagy gyámoltalan árvaságra hagyott, s oly nyomorultul élek, hogy gyermekemmel
együtt éhel [!] kell meghhalno[m]. Könyörgök annak okáért N[a]g[yságo]d[na]k mint
K[e]g[ye]lmes Asszonyom[nak]k, méltóztassék k[e]g[ye]lmes jó akarattját én hozzám
mutatni, hogy az N[a]g[yságo]d k[e]g[ye]lmessége által életemet táplálhassa, melyért
az I[ste]n megálgya N[a]g[yságo]d[a]t. N[agyságo]dtól mint] K[egyelmes Asszonyom]-
tól kegyelmes] v[álaszt] v[árok].

***

Az számtartó adgyon az fejérvári két véka búzát. Fejérvár, 28. Apr[ilis] 1668. A[nn]a
Bornemisza m[anu] p[ropri]a.

II. Alkalmazottak kérelmei

1. sz.

A görgényi kertész kérelme (1663)

Nag[yságo]d görgényi kertészsze mint Keg[ye]lmes Asszonyának könyörögh aláza-
toso[n]

Keg[ye]lmes Asszonyo[m] alázatoso[n] jelente[m] Nag[yságo]dna]k, mivel erőte-
len ember vagyok az Nag[yságo]tok ebbéli szolgálattját magam ereiből végben nem
vihetem. Léven egy fiam, ki arra az munkára elégséges magammal együtt, eddegh
sem praebendája, sem fizetése nem járt. Magam is szegény ember vagyok, nem tart-
hato[m] és nem ruházható[m], mivel Isten meghlátogatott az mostani drágasággal.
Mint Keg[ye]lmes Asszonyom[na]k, igen alázatoso[n] könyörgök, meghtekintvén az
élő Istent az az én erőtelen voltomot, méltóztassék Nag[yságo]d kegyel]mesen kevés
praebendáczkát és ruházatot neki rendeltetni. Kiért megháldgya Isten Nag[yságo]dot
jó szerenczés hosszú étellel. N[agyságo]dtól mint] K[egyelmes Asszonyom]tól kegyel-
mes] v[álaszt] v[árok].

***

---

²² bizonytalan olvasat

²³ bizonyításom által

Adasson az udvarbíró napjában három-három czipót neki, valami gyapjat is ruházattyára. Görgény, 14. Decembris 1663. A[nna] Bornemisza m[anu] p[ropri]a.

2. sz.

Simon György, fehérvári kertész kérelme (1666)

Simon György Nag[yságo]tok fehérvári kertésze könyörögh N[a]g[yságo]d[na]k mint Keg[ye]lmes Aszszonyának.

Keg[ye]lmes Aszszonyom, Nag[yság]tok engemet ide hozatván kertészségre, sem künn, sem benn nem vagyok az aránt, hogy conventio nekem nem adatott, mint más kertészeknek. N[a]g[yság]od[na]k azért mint Keg[ye]lmes Aszszonyom[na]k könyörgök alázatosan, méltóztassék nekem is a szerint conventiot adatni, mint ennek előtte való kertészeknek. Egy puszpángh tisztítani való olló is kívántatván, arra három forintot adatni. A kis kerten is valami deszkával való becsinálás kívántatván, méltóztassék udvarbíró ur[amna]k parancsolni, csináltassa be a szerént, mint ez előtt volt, mert az agarak s egyéb ebek ki s bé járván kárt tesznek. Annak felette, mivel szemem gyógyításában mégh adóss vagyok N[agysá]god[na]k mint Keg[ye]lmes Aszszonyom[na]k könyörgök alázatosan, méltóztassék tizenöt forintot adatni mostan. N[a]g[yság]od Keg[ye]lmességit alázatosan meghszolgálom. N[agysá]godtól mint] K[egyelmes Asszonyomtól kegyelmes] v[álaszt] v[árok].

***

Mint az előtte való kertészeknek, a szerént fizessenek a conventionalis szerént. Az olót mi számunkra melyet válcsa ki a fehérvári számtartó. Borát, mikor lészen, adják ki. Húsért heti pénzt adgyon ...²⁴ 20 a szam tarto²⁵ praefectus ur[am] két hólnapra valót. Az legénnek is illendő fizetést rendeltessen praefectus ur[am]. Albae,²⁶ 14. Junii 1666. A[nna] Bornemisza m[anu] p[ropri]a.

3. sz.

Szevesztreni András kocsis kérelme (1667)

Nag[yság]od kocsissa, Szevesztreni Andr[ás] könyörög Nag[yságo]d[na]k

K[e]g[ye]lmes Aszszonyom, én ide való kötelesség[e]m[ne]k meg akarván felelni, itt szolgállok. Feleségem[ne]k, gyermekim[ne]k búzabeli szükségeket szomorúan érte[m], mivel azért két cantoromra egy-egy köből búzám ki nem adatott. Alá[zato]ssan könyörgök N[a]g[yságo]d[na]k, méltóztassék két köből búzám[na]k conventiom szerént kiadattatása felől parantsolni, küldhessem haza szegény házam népe szükségére.

---

²⁴ bizonytalan olvasat

²⁵ áthúzva az eredeti szövegben

²⁶ Gyulafehérvár

Alá[zato]ssan megszolgálom a N[a]g[yságo]d k[e]g[ye]lmességétt. N[agyságotól mint] K[egyelmes Asszonyomtól kegyelmes] v[álaszt] v[árok].

***

Az fogarasi udvarbíró adassa ki számtartójával, conventiojába felírván. Fejérvár, 4. Junii 1667. A[nna] Bornemisz m[anu] p[ropri]a.

***

K[e]g[yelme]d Dési János deák ur[am] fogarasi számtartó látvá[n] az mi K[e]g[ye]l-[me]s Asszonyunk választételét supplicatiOjára²⁷ s véve az é[n] commissiomat²⁸ és adgya ki kétt kis köből buzájátt ~ Cub. sax. nro. 2 Conventiojára felírja, quietantiat²⁹ is vegye[n] és ez commissiomat is meghtartvá[n] acceptáltatik.³⁰ Albae, die 8. Junii 1667. Beli Ferencz m[anu] p[ropri]a.

A[nno] 1667. die 17. Junii referala én előttem azon supplicans, hogy adott fogar[asi] Sáfár Gergely deák ur[am] azon comissiora Szevesztreny Andr[ás] kocsisénak búzátt Cub. nro. 2//., melyről én is adom ő K[e]g[ye]lme[kne]k az kezem írássát pro futu[ra] cutella [!].³¹ Datu[m] in Arce Fogar[as],³² 1667. die ut supra.³³ Morganday György fogar[asi] porkollab m[anu] p[ropri]a.

4. sz.

Ebesfalvi ... kocsis kérelme (1670)

Ebesfalvi K.nyi³⁴ N[a]g[yságo]tok edgyik kocsissa alázatossan könyörögh N[a]g[yságo]dna]k

K[e]g[yel]mes Asszonyom, Is[ten]nek rendeléséből én is meghmátkásodtam, lakodalomunk holnap lészen, melynek véghezvitelére igen szegény állapattal lévén, folyamodom az N[a]g[yságo]d kegyelmes]ségéhez, könyörögvén ige[n] alázatossan N[a]g[yságo]dna]k lakadalomomra méltoztassék N[a]g[yságo]d edgyetmásból kegyelmes]ségét mutatni. Alázatossan megszolgálom N[a]g[yságo]dna]k. N[agyságotól mint] K[egyelmes Asszonyomtól kegyelmes] v[álaszt] v[árok].

***

Adassan az udvarbíró két véka lisztet s két font szallonát, valami kápasztát, [írós]³⁵ vaj hat ejtelt, bort, ...³⁶ Balásfalva, die 26. Aprilis 1670.³⁷

²⁷ az oldal szélén betoldás: # Szevesztreny Andrsh [!]

²⁸ commissio: megbízás

²⁹ quietantia: nyugta

³⁰ acceptál: elfogad

³¹ pro futura cautela: fenntartással

³² kelt fogarasi várunkban

³³ mint a fent írt napon

³⁴ szakadt az irat, olvashatatlan a hiányzó rész

³⁵ elmosódott felvétel, bizonytalan olvasat

³⁶ elmosódott felvétel, bizonytalan olvasat

³⁷ Bornemiszsa Anna autográf feljegyzése.

5. sz.

Bandi Jacob kőműves árváinak kérelme (1670)

Bandi Jacob, az N[a]g[yság]tok most megholt kőművessinek árvái könyörögnek N[a]g[yságo]dnak mint K[e]g[ye]l[me]s Asszonyok[na]k

Alázatosan kénszerítették N[a]g[yságo]d[a]t, mint K[e]g[ye]l[me]s Asszonyunkat megtalálnunk, mivel az szegény atyánk, N[ag]y[yság]tok conventios szolgája lève[n] hogy megholt, esztendeje is ekkor telvén mégh, jobb része fizetésének hátra vagyó[n]. Könyörgünk N[a]g[yságo]d[na]k mint K[e]g[ye]l[me]s Asszony[un]k[na]k ige[n] alázatosan, ilyen nyomorult árvaságra jutott ügyünket meghtekintvén k[e]g[ye]l[me]se[n] méltóztassék N[a]g[yságo]d Isten indulattyából fizetésit meghadni. Isten meghálgya N[a]g[yságo]d[a]t érette. N[ag]y[ságodtól mint] K[egyelmes Asszonyunktól kegyelmes] v[álaszt] v[árunk].

***

Az számtartó vessen számott velle, s informálljon mi[j]e restál vagy többet vett fel fizetésiben. Fejérvár, 16. Octobr[is] 1670. A[nna] Bornemiszsa m[anu] p[ropri]a.

6. sz.

Hajdú István kérelme (1671)

Borberekbe[n] lakó Hajdú István alázatos supplicatioja N[a]g[yságo]dhoz mint K[e]g[ye]l[me]s Assz[o]nyához

K[egyel]l[me]s Asszonyom, alázatosan kelleték N[a]g[yságo]dnak mint K[egyel]l[me]s Asszonyomnak jelentenem, hogy noha jól lehet, nemes ember vagyok, mind az által az szükséggel kénszerítettvén kelletett az szőlő pásztorságot felvállalnom, holott lévén az N[a]g[yság]tok két szőlői is. Azoknak is őrzésében szintén úgy munkálódtam és fáradoztam, mint az másokéban, mellyért nem lévén semmi rendelt fizetésem. N[a]g[yságo]d[na]k igen alázatosan könyörgök, meghtekintvén k[egyel]l[me]s sok időkih való, éjjeli és nappali nyughatatlan fáradságimat, méltóztassék bár csak valami kevés búzabéli k[egyel]l[me]s[égét] mutatni. Kiért I[ste]n is N[ag]y[ságoda]t boldogul megháldgya. Én is nagy alázatossággal N[ag]y[ságo]d[na]k meghhálálhassam. N[ag]y[ságodtól mint] K[egyelmes Asszonyomtól kegyelmes] v[álaszt] v[árok].

***

Adasan az udvarbíró három véka búzát neki. Vincz, die 24. Oct[o]b[ri]s 1671.³⁸

---

³⁸ Bornemissza Anna autográf feljegyzése.

III. Egyéb kérelmek

1. sz.

Karabucz Tivadar és Droczo János kérelme (1669)

Karabucz Tivadar és Droczo János alázatossan könyörögnek N[agy]s[á]godnak, mint K[e]g[ye]lmes Asszszonyoknak. [!]

K[e]g[ye]lmes Asszszonyunk, alázatossan kinszerítettünk N[agy]s[á]godat meghtánálnunk. Most, itt Törben se[m] házunk, sem veteményünk nincse[n], hane[m] csak más emberek háta megett lakunk, ige[n] nagy szorosságban, ne[m] lévén sem magunkat, sem marháinkat mivel táplálnunk. Mi penigh K[e]g[ye]lmes Asszszonyunk másokkal együtt akarnók N[agy]s[á]godat igazán szolgálni magunk értékével, de mostan ha N[agy]s[á]god K[e]g[ye]lmes[s]íge ne[m] accedal hozzánk eligtelenek vagyunk magunk táplálására, mivel csak egy marék búzánk s egyéb élésünk nincse[n]. Könyörgünk alázatossan N[agy]s[á]godnak mint Kegyelmes Asszszonyunknak, méltóztassék N[agy]s[á]god udvarbíró uramnak parancsolni, adasson ő K[e]g[ye]lme háznak való fát s vesszűt, hogy lassa[n]-lassa[n] szegény állapotunkhoz képepest épéthess[ünk] valami kunnyócskákat magunk[na]k, ne szoruljunk már ige[n] sokáigh más ember háta megett. A mellett tekincse megh N[agy]s[á]god mostani szegénységünket, méltóztassék N[agy]s[á]god valami gabonácskat adatni, hadd páplálhassunk [!] magunkat az N[agy]s[á]god k[e]g[ye]lmes[s]íge által addigh még az magunkét kezünkbe[n] keríthittyük. Mely N[agy]s[á]god k[e]g[ye]lmes[s]ígét az I[ste]n is meghfizeti N[agy]s[á]godnak. N[agyságot]tól mint] K[egyelmes Asszszonyunktól] kegyelmes] v[álaszt] v[árunk].

***

Addassan az udvarbíró fát, vesszűt nékik, az melyik erdő nem soros, abból pénzöképpen búzát, vaj három-három vékat. 7. Novembris 1669.³⁹

***

1669. 20. Novembr[is] meghadták búzánkatt. X. X.

2. sz.

Baka Márton kereskedő kérelme (1670)

Baka Márton kereskedő szegény ember könyörög alá[zato]ssan Nag[yságo]d[na]k mint K[egyelmes] Assz[onyána]k

K[e]g[ye]l[me]s Asszszonyom, tagadhatatlan dolog emberi gyarlóságomtól viseltetvén az ördögtől is (ki az bűnnek Attya) késztetvén, amaz közönséges mondás szerént – az alkalmatosság választya az lopótt – én is Nag[yságo]d méltóságos személye ellen vétkeztem. Lopás[na]k vétkébe[n] leledzette[m], mellyért a törvény meg is

---

³⁹ Bornemissza Anna autográf feljegyzése.

sententiázott. Két mása kénesőnek elvesztésén és díjjomon, fl. [m] volt, s ez 60. con⁴⁰ maradvá[n]. De mivel díjjomat le ne[m] tehete[m], mert valamim vólt, mind az két mása kénesőbe[n] adtam volt, s ez az oka, hogy ma is a Nag[yság]od zalathnai tisztelitől aretus alatt tartato[m]. Alá[zato]ssa[n] könyörgök azért Nag[yság]odnak, mint K[e]g[ye]l[me]s Assz[onyomna]k az emberi gyarlóságott természeti k[e]g[ye]l[me]sége szerint tekintvén én benne[m], megesett gyarló emberbe[n], méltóztassék néke[m] megkegyelmezni. Bártsak díjjomatt megengedvén, ha immár mind két mása kénesőm (mellyekbe[n] minden költsége[m] vagyon) elvétetik. Lám Isten ő fölsége sem bünteti embert érdeme szerint. Ennek utánna én is bizony ne[m] loppok K[e]g[ye]l[me]s Asszonyom, hanem Nag[yság]od szerentsés birodalmáért I[ste]n imádó leszek. N[agyság]odtól, mint] K[egyelmes Asszonyomtól] kegyelmes] v[álaszt] v[árok].

***

Díját megengették, fél mását adjanna[k]⁴¹ vissza. Fejérvár, Die 4. Februarii 1670.⁴²

---

⁴⁰ Az eredeti szövegben kétszer áthúzva.

⁴¹ A szöveg a lap szélén van, így a végződés nehezen olvasható.

⁴² Bornemissza Anna autográf feljegyzése.

